

ACTE CU CARACTER GENOCIDAL ÎN ISTORIA OMENIRII

Iuliana BARAT

Catedra Drept Penal și Criminologie

The legal questions involved in studying genocide draw on three areas of law: human rights law, international law and criminal law. The fact of genocide is as old as humanity. This dialectic of the ancient fact, yet the modern law of genocide, follows from the observation that, historically, genocide has gone unpunished. Hitler's famous comment „who remembers the Armenians” is often cited in this regard. The Nazis were among the most to rely confidently on the reasonable presumption that an international culture of impunity would effectively shelter the most heinous perpetrators of crimes against humanity.

Istoria a consemnat și continuă să consemneze numeroase și regretabile acțiuni de exterminare fizică, biologică sau culturală, întreprinse împotriva unor colectivități umane, sub diferite motivații, pe aproape întreaga hartă a lumii. Ele preced, în mod natural, cu mult apariției conceptului juridic de genocid, convenției internaționale și normelor penale naționale, care îl vor scoate din sfera ilicitului admis tacit și incrimina prin legi. În cele ce urmează vom releva acțiunile de înlăturare a unor entități umane din perimetrul social de către alte entități umane, acțiuni care, cu regret, încă nu țin doar de trecut.

1. Genocidul aborigenilor din America

- *Timpul desfășurării*: anul 1492 – sfârșitul sec. XX;
- *Victime*: Aborigenii din America (indienii);
- *Locul desfășurării*: America de Nord și de Sud;
- *Caracterul*: de rasă;
- *Organizatorii și autorii*: colonizatorii europeni.

Descoperirea Americii de către Columb în 1492 a marcat începutul procesului de colonizare a continentului american de marile puteri europene. Imigrarea colonizatorilor europeni a fost însoțită de distrugerea populației indigene. Este de remarcat faptul că nu a existat un plan de nimicire a băștinașilor. Totuși, acțiunile genocidale s-au desfășurat pe parcursul a trei veacuri în diferite contexte istorice, manifestându-se prin variate forme în diferite regiuni ale Americii: intoxicarea surselor acvatice, munca forțată în condiții inumane, deportarea aborigenilor în regiuni nefavorabile pentru locuit, distrugerea rezervelor alimentare etc. Un rol important l-a avut și inchiziția care a realizat genocidul cultural. Astfel, colonizatorii europeni au distrus total câteva culturi împărtășite de anumite triburi indiene, și anume: rituri, limbi, obiceiuri etc.

Din sec. XIX în procesul de distrugere a indienilor în America de Nord s-a încadrat și armata SUA. În anii 1880 în SUA și Canada a luat start cu pași rapizi politica de asimilare a indienilor. În acest scop, copiii indieni în mod forțat erau plasați în școli-internate de stat. Părinților și rudelor le era strict interzis să-i viziteze. Copiii erau pedepsiți dacă îndrăzneau să comunice în limba lor maternă. Fiind ruși din mediul lor cultural de origine, copiii și-au pierdut conștiința etnică.

În anii războiului civil din anii 1960-1996 au fost distruși prin acte genocidale indienii Maya băștinași din Guatemala.

Opunerea de rezistență a aborigenilor nu avea un caracter organizat, ceea ce se explică prin dezvoltarea tehnică foarte scăzută a acestora. Numărul total al victimelor nu poate fi constatat, deoarece nu se cunoaște numărul populației indigene la momentul începerii colonizării, dar se presupune că acesta variază între zeci de milioane. Unii cercetători consideră că distrugerea aborigenilor americani este cel mai masiv act de genocid în istoria omenirii.

2. Genocidul aborigenilor australieni

- *Timpul desfășurării*: anul 1788 – sec. XIX;
- *Victime*: aborigenii australieni;
- *Locul desfășurării*: Australia;
- *Caracterul*: de rasă;
- *Organizatorii și autorii*: colonizatorii europeni.

Colonizarea Australiei de către europeni a început în anul 1788. După unele date, populația aborigenă constituia 750 000 persoane, către anul 1911 aceasta s-a redus la 31000. Majoritatea au decedat în urma infecțiilor, deportărilor, foametei.

Pe parcursul sec. XX în Australia a continuat politica de asimilare a populației indigene: mulți copii erau forțat încredințați spre educație în familii de europeni colonizatori. Abia în 1967 reprezentanții populației aborigene au primit aceleași drepturi ca și colonizatorii, inclusiv dreptul la cetățenie. Actualmente, australienii indigeni duc o luptă fără succes în scopul recunoașterii de către conducerea Australiei a faptului comiterii genocidului.

3. Genocidul populației din Congo

- *Timpul desfășurării*: 1884-1908;
- *Victime*: populația indigenă a Congo;
- *Locul desfășurării*: Congo;
- *Caracterul*: de rasă;
- *Organizatorii și autorii*: Regele Leopold al II-lea și detașamentele „Forțele Publice”.

În 1865 tronul Belgiei a fost ocupat de către Leopold al II-lea. Întrucât la acel moment Belgia era o monarhie constituțională, statul era condus de către Parlament, iar regele nu deținea o putere politică reală. Devenind rege, Leopold și-a pus scopul să transforme Belgia într-o putere colonială, încercând să convingă Parlamentul să preia experiența celorlalte puteri europene care explorau activ teritoriile Asiei și Africii. Însă, întâmpinând indiferența totală a parlamentarilor belgieni, Leopold a decis să-și întemeieze cu orice preț propriul imperiu colonial.

În 1876, Leopold finanțează Conferința Internațională Geografică din Bruxelles, în cadrul căreia propune înființarea unei organizații de caritate pentru „răspândirea civilizației” printre locuitorii din Congo. Unul dintre scopurile organizației trebuia să fie lupta cu munca forțată din regiune. Ca rezultat, a fost fondată „Asociația africană internațională”, al cărei președinte a devenit însuși Leopold. Activitatea intensivă, sub masca carității, i-a asigurat acestuia imaginea de filantrop și principal protector al africanilor.

În anii 1884-1885 la Berlin s-au convocat la o conferință puterile europene cu scopul de a împărți teritoriul Africii Centrale. Datorită activității sale anterioare, dar și intrigilor iscusite, Leopold primește în proprietate un teritoriu de 2,3 milioane km² pe malul sudic al râului Congo și întemeiază așa-numitul Stat Liber Congo. În conformitate cu acordul de la Berlin, acesta și-a asumat angajamentul să ocrotească bunăstarea populației băștinașe, să amelioreze condițiile morale și materiale de viață ale acesteia, să lupte cu munca forțată, să concluzeze cu misiunile creștine și expedițiile științifice, precum și să ridice nivelul comerțului liber.

Suprafața noii posesiuni a regelui era de 76 ori mai mare decât teritoriul Belgiei. Pentru a deține controlul asupra populației Congo, care număra câteva milioane, a fost înființată o structură „Forțele Publice” – o armată constituită dintr-un anumit număr de triburi autohtone conduse de ofițeri europeni.

Sursa principală de venit a lui Leopold a devenit exportul cauciucului natural și a fildeșului. Condițiile de lucru pe plantațiile de cauciuc erau insuportabile: sute de oameni mureau din cauza foamei și a epidemiilor. Deseori, pentru a forța aborigenii să lucreze erau luate ca ostatici femeile și copiii acestora și ținuți în captivitate pe toată perioada sezonului de muncă. Pentru cea mai mică abatere, muncitorii erau mutilați și omorâți. De la reprezentanții „Forțelor Publice” se cerea utilizarea rațională a proiectilelor în timpul operațiunilor de menținere a ordinii. În calitate de dovadă erau prezentate mâinile tăiate ale celor executați. Uneori cheltuind mai multe proiectile decât era permis, aceștia mutilau persoane absolut nevinovate.

Ulterior, imaginile satelor distruse și ale aborigenilor mutilați, inclusiv ale femeilor și copiilor, au fost demonstrate lumii și au contribuit la formarea opiniei publice, sub a cărei presiune în 1908 regele a fost nevoit să-și vândă teritoriile statului belgian, devenind la acel moment unul dintre cei mai bogați oameni din Europa.

Numărul exact al victimelor din Congo pe timpul dictaturii lui Leopold nu se cunoaște, dar experții consideră că acesta variază de la trei la zece milioane de persoane. Către anul 1920 populația Congo înregistra doar jumătate din numărul locuitorilor din anul 1880.

Unii istorici belgieni contemporani, în pofida unui vast material documentar, inclusiv fotografii, care în mod univoc demonstrează caracterul genocidal al conducerii lui Leopold, nu recunosc faptul genocidului populației indigene a statului Congo.

4. Distrugerea popoarelor băștinașe ale Namibiei

- *Timpul desfășurării*: 1904-1907;
- *Victime*: triburile herero și nama;

- *Locul desfășurării*: Namibia;
- *Caracterul*: etnic și rasial;
- *Organizatorii și autorii*: guvernul german și armata germană.

În 1884 Namibia a devenit o colonie a Germaniei. La acel moment populația țării era constituită din trei mari triburi: herero, ovambo și nama. Presiunea continuă și tot mai intensivă din partea colonizatorilor a dus la răscularea triburilor herero și nama. Pentru înăbușirea răscoalei, au fost trimise câteva detașamente din armata germană sub conducerea generalului von Trotta. La 2 octombrie 1904 generalul a anunțat răsculații: „Toți reprezentanții tribului herero trebuie să părăsească aceste teritorii... Orice herero depistat în regiunile ce aparțin Germaniei, fie că este înarmat sau nu, însoțit de cineva sau singur – va fi împușcat. Nu vor fi cruțați nici femeile și nici copiii. Aceasta este decizia mea”.

Generalul și-a îndeplinit promisiunea – răscoala a fost înecată în sânge. Locuitorii pacifici erau fie împușcați, fie izgoniți în pustiurile estice, erau otrăvite fântânile. Majoritatea celor deportați au murit din cauza insuficienței de hrană și apă. Această stare a durat până în 1907. În rezultatul acțiunilor armatei germane au fost distruși 65000 herero (80% din trib) și 10000 nama (50% din trib).

În anul 1985 Organizația Națiunilor Unite a calificat tentativa de distrugere a aborigenilor din Namibia ca primul act de genocid din sec XX. În anul 2004 Germania a recunoscut oficial comiterea actelor de genocid în Namibia și a adus scuze publice. Astăzi, reprezentanți ai tribului herero pretind, fără succes, compensații de la guvernul german.

5. Genocidul grecilor pontici

- *Timpul desfășurării*: 1919-1923;
- *Victime*: grecii;
- *Locul desfășurării*: regiunile Turciei adiacente Mării Negre;
- *Caracterul*: etnic;
- *Organizatorii și autorii*: naționaliștii turci sub conducerea lui Mustafa Kemal.

Represiunile grecilor, ca și cele împotriva altor popoare creștine din cadrul Imperiului Otoman, au avut loc periodic și până în 1919. Însă, politica genocidală în privința grecilor din Turcia a pornit cu pași rapizi, fiind inițiată de naționaliștii turci sub conducerea lui Mustafa Kemal în timpul războiului greco-turc din anii 1919-1923. Trebuie de remarcat că războiul a fost declanșat de către Grecia, cu încălcarea acordului de pace încheiat între Antanta și Turcia, care capitulase în primul război mondial, în scopul reînținerii teritoriilor istorice grecești din Asia Mică și partea europeană a Turciei. Forțelor grecești le-au opus rezistență detașamentele naționaliștilor turci. Până în vara anului 1921 armata greacă a continuat ofensiva și a ajuns aproape până în Ancara. Însă, profitând de situația contradictorie dintre statele membre ale Antantei, naționaliștii turci au reușit să cumpere armament de la Franța și Italia, să obțină susținere militară de la bolșevicii ruși (10 mln. ruble, armament, muniții) și să treacă în contraofensivă. În august-septembrie armata greacă a suferit o înfrângere dezastruoasă și a început să se retragă. Ofensiva forțelor lui Kemal era însoțită de masacrarea totală a grecilor din Turcia, inclusiv a celor care nu participau la operațiunile militare. Apogeul distrugerii a fost ocuparea de către turci a localității Smirna: forțele lui Kemal, dar și turcii băștinași au incendiat sectoare întregi ale orașului unde locuiau greci, armeni, evrei. Numărul victimelor în urma pogromului de 7 zile a constituit 100 000 persoane.

Este șocant faptul că incendiile și distrugerile erau urmărite, de pe navele maritime, de aliații grecilor, în principal de către britanici, care au primit ordin de a interveni.

În 1923 a fost încheiat acordul de pace prin care s-a realizat o schimbare: 1,2 mln. de greci care locuiau în Asia Mică și partea europeană a Turciei au fost transferați în Grecia, iar 375 000 de turci din Grecia au emigrat în Turcia. Ca excepție, grecii care locuiau în Istanbul nu au fost expulzați.

Numărul victimelor genocidului grecilor variază între 600 000 și 1 mln. de oameni. O pierdere colosală pentru omenire constituie distrugerea monumentelor de cultură grecești. În literatura de specialitate greacă evenimentele din 1919-1923 sunt numite holocaustul grecilor sau genocidul pontic.

6. Marele genocid armean

- *Timpul desfășurării*: 1894-1923;
- *Victime*: armenii;

- *Locul desfășurării:* Imperiul Otoman și țările vecine;
- *Caracterul:* etnic;
- *Organizatorii și autorii:* conducerea Imperiului Otoman.

În fiecare an, pe 24 aprilie, armenii din întreaga lume își amintesc de omorârea sistematică a 1,5 mln. dintre strămoșii lor. Pe 24 aprilie 1915 guvernul Junilor Turci a strâns și executat câteva sute de intelectuali și lideri religioși armeni, acesta fiind începutul unei campanii de anihilare a populației armenesti. Până în 1923, guvernul turc de la acea vreme omorâse peste jumătate din populația armeană și deportase alte sute de mii din ținuturile lor ancestrale. Președintele Comisiei pentru Drepturile Omului din Parlamentul European, Charles Tannock, a menționat: „Se spune ca genocidul armenesc a inspirat planurile naziste de exterminare a evreilor. Cu toate acestea, în comparație cu Holocaustul, majoritatea oamenilor știu puține despre acest episod sumbru”.

Pentru „a rezolva” cu puțin zgomot și cu mare succes chestiunea armeană, pentru a scăpa de elementul armean, Comitetul central al partidului Junilor Turci, aflat la putere, guvernul și forurile locale au folosit starea de război. Având un plan amănunțit, pregătit în prealabil, în 1915-1916 s-a îndeplinit exterminarea armenilor occidentali – Marele Genocid Armean.

În Armenia Occidentală și în regiunile populate de armeni din Turcia au fost masacrați, dislocați și lichidați pe drumurile deportării sau au fost exterminați în deșerturile Mesopotamiei circa 1,5 milioane de armeni, care alcătuiau o treime din numărul total al poporului armean și două treimi din segmentul său apusean. Dar actele de barbarie nu s-au limitat la atât.

Au fost convertiți forțat la mahomedanism aproape 200 mii de armeni, circa un milion s-au răspândit în lume, au fost distruse valorile materiale și spirituale ale Armeniei Occidentale.

Guvernul Junilor Turci ascundea cu abilitate în comunicatele oficiale evidența dislocării armenilor, încerca să nu permită, atât prin poșta, cât și prin telegraf, răspândirea veștilor cu privire la exterminarea populației armenice.

Faptele cunoscute de opinia publică europeană erau negate sau explicate de către guvernul Junilor Turci ca fiind măsuri de reprimare a „manifestărilor revoluționare” ale armenilor sau ca o dislocare a populației din rațiuni strategice și de asigurare a vieții armenilor. Cu toate acestea, acțiunea de exterminare nu putea fi ascunsă.

În curând au ajuns în Europa mărturiile de la fața locului ale membrilor unor misiuni diplomatice și clericale ale statelor europene informate, din partea consulilor și ambasadurilor care lucrau în Imperiul Otoman și în țările care oferiseră azil armenilor pribegi ruinați. Aceștia constatau falsitatea argumentelor cercurilor guvernamentale turcești despre „manifestările revoluționare ale armenilor” sau despre „îndepărtarea lor din zonele operațiilor militare cu intenția protejării vieții lor”.

Deși sursele oficiale demne de încredere confirmau crimele Junilor Turci, guvernele Germaniei și Austro-Ungariei, fiind aliatele Turciei, nu erau interesate să împiedice deportarea armenilor sau, cel puțin, să condamne politica Junilor Turci de exterminare a armenilor. Mai mult, în ciuda criticilor opiniei publice mondiale, ele justificau și patronau stilul de acțiune inuman al aliatului, prin care încurajau și mai mult autoritățile turcești.

Aceste crime, comise de Turcia împotriva umanității și civilizației, obligă guvernele Rusiei, Marii Britanii și Franței să declare public Înaltei Porți că pun responsabilitatea personală a crimelor comise pe seama tuturor membrilor guvernului turc, precum și pe cea a acelor reprezentanți locali ai guvernului, care au participat la masacrare.

Declarația este specială prin faptul că stabilea obligația comună a guvernelor Antantei de a recunoaște, după război, responsabilitatea guvernului turc și a autorităților locale pentru crimele comise. În document, puterile și-au fundamentat obligația prin expresia „aceste noi crime comise de Turcia”, incluzând în aceasta nu numai cutremurătoarele întâmplări din 1915, ci și masacrele armenesti din anii 1894-1896, care fuseseră un prelude al Marelui Genocid Armean. Exterminarea armenilor a fost calificată drept „crimă împotriva umanității și civilizației”. Această definiție a creat un precedent pentru punerea în circulație în dreptul internațional a conceptului de „crimă împotriva umanității și civilizației”.

Politica promovată de Țările Triplei Înțelegeri în problema genocidului armenilor occidentali dovedește că o crimă îndreptată împotriva umanității nu poate fi prevenită nici de interesele de stat înguste și – nici măcar – în condițiile generale, de interesele de grup ale statelor.

7. Planul Ost (General plan Ost)

- *Timpul desfășurării:* 1939-1944;
- *Victime:* populația Europei Estice și a URSS;
- *Locul desfășurării:* Europa Estică, teritoriul ocupat al URSS;

- *Caracterul*: etnic;
- *Organizatorii și autorii*: partidul național-socialist german, grupările profasciste și împuterniciții de pe teritoriile ocupate.

„Planul Ost” constituia un amplu program de epurări etnice în masă a populației Europei Estice și a URSS. Acesta era o parte a unui plan global nazist de „eliberare a spațiului vital” (Lebensraum) pentru germani și alte popoare germanice din contul teritoriilor populate de „rase inferioare”, precum sunt cele de origine slavă.

Copii ale planului nu s-au păstrat, însă unele detalii ale acestuia au fost restabilite datorită citatelor și trimiterilor la documentele celui de al Treilea Reich. Potrivit planului, populația de origine slavă din Europa Estică și partea europeană a URSS trebuia supusă parțial germanizării, parțial deportată peste Ural sau nimicită. Se planifica cruțarea unui mic procent al populației autohtone pentru a fi utilizată în calitate de forță de muncă gratuită pentru coloniștii germani. După calculele autorităților naziste, în 50 de ani, numărul germanilor ce vor popula aceste teritorii se va ridica la 250 milioane. Planul se referea la toate popoarele care trebuiau să fie supuse colonizării. Din documentele păstrate nu se menționează nimic despre soarta evreilor, din motivul că la acel moment deja fusese „aprobat” proiectul „soluției finale a chestiunii evreiești”, conform căruia evreii trebuiau supuși nimicirii totale.

Deși se presupunea ca planul să fie realizat în totalitate doar după finisarea războiului, în cadrul acestuia s-a reușit distrugerea a aproximativ 3 mln. de oameni. Doar pe teritoriul Bielorusiei naziștii au organizat 260 de lagăre ale morții și 170 de ghettouri.

Despre Planul Ost omenirea a aflat în timpul procesului de la Nürnberg împotriva criminalilor naziști. Dacă Germania ar fi obținut victorie în acest război, atunci genocidul evreilor ar fi constituit doar prima etapă a distrugerii milioanei de oameni care populau Europa de Est și URSS.

8. Holocaustul

- *Timpul desfășurării*: 1933-1945;
- *Victime*: evreii;
- *Locul desfășurării*: Europa;
- *Caracterul*: etnic și religios;
- *Organizatorii și autorii*: partidul național-socialist al Germaniei.

Holocaustul a reprezentat persecutarea și omorârea sistematică, sponsorizată de stat, a aproximativ 6 mln. de evrei de către regimul nazist și adepții săi. Instaurându-se la putere în ianuarie 1933, regimul nazist era convins că germanii sunt o „rasă superioară”, evreii fiind reprezentanții unei „rase inferioare”, constituind un pericol pentru așa-numita comunitate ariană. Pe parcursul erei holocaustului, autoritățile germane au victimizat și alte grupuri pe care le considerau inferioare: romii, slavii, persoanele cu dizabilități etc. Alte grupuri erau persecutate din motive politice, ideologice sau de comportament, cum ar fi comuniștii, socialiștii, homosexualii.

Către anul 1933 numărul evreilor europeni era apreciat la 9 mln. La finele războiului, în 1945, naziștii reușiseră să nimicească mai mult de jumătate din numărul lor ca parte a „Soluției finale” – o politică de exterminare totală a evreilor din Europa. Conform planului lui Adolf Hitler, persecutarea și nimicirea evreilor trebuia să aibă loc pe etape. Inițial s-a început cu adoptarea unei legislații discriminatorii față de evrei, apoi boicot economic și explozii de violență (pogromul Noptii de cristal). Deși evreii constituiau victimele primare ale politicii germane de exterminare, au mai fost nimiciți și 200 000 de romi și cel puțin 200 000 de persoane cu dizabilități, cu precădere de origine germană, care fuseseră omorâte conform „Programului de eutanasiere” – un plan clandestin de omorâre sistematică și instituționalizată a pacienților cu dizabilități fizice și/sau psihice, fără conștientizarea sau consimțământul lor sau al rudelor acestora. Acest program a debutat în vara anului 1939 cu nimicirea copiilor cu dizabilități. Aceștia erau omorâți prin administrarea unei supradoze de medicament. În așa mod a fost suprimate viața a aproximativ 5000 de copii.

În anii timpurii ai regimului, partidul național-socialist a instituit lagăre de concentrare pentru deținerea oponenților politici și ideologici reali și imaginari. Pentru a monitoriza mai eficient populația evreiască, precum și pentru a facilita deportările ulterioare, au mai fost create ghettouri, lagăre de muncă forțată. Între anii 1941-1944 autoritățile germane au deportat milioane de evrei din Germania și din teritoriile ocupate în lagăre de exterminare, unde aceștia erau nimiciți prin intoxicare cu gaz.

În lunile finale ale războiului, gărzile germane transferau lagărele prin marșuri forțate, numite „marșurile morții”, pentru a împiedica eliberarea prizonierilor. Însă, odată cu ofensiva asupra armatei germane, puterile aliate eliberau treptat prizonierii.

Între anii 1948-1951 aproximativ 700 000 de evrei au emigrat în Israel, o altă parte considerabilă a emigrat în SUA. Holocaustul a devastat majoritatea comunităților evreiești și le-a eliminat din Europa.

9. Genocidul serbilor

- *Timpul desfășurării:* 1941-1944;
- *Victime:* serbii;
- *Locul desfășurării:* Iugoslavia;
- *Caracterul:* etnic și religios;
- *Organizatorii și autorii:* conducerea regimului profascist al Croației.

În 1941 Germania a obținut victorie asupra Iugoslaviei. În acest context, croaților li s-a permis să-și constituie propriul stat semiindependent (croații se disting de serbi prin religia care o confesează; astfel, croații sunt catolici, iar serbii – ortodocși; limba și cultura ambelor popoare sunt identice).

Conducerea noului stat a fost exercitată de o mișcare ultranaționalistă, al cărei scop s-a declarat a fi transformarea Croației într-un stat pur catolic, iar serbii, romii și evreii care o populau urmau să fie nimiciviți. În perioada 1941-1944 regimul ultranaționalist a exterminat circa 700 000 oameni. Croația era unicul aliat al Germaniei care și-a creat propriile lagăre de concentrare.

În timpul declanșării războiului civil în Iugoslavia la începutul anilor '90, fostul conflict dintre croați și serbi a izbucnit cu o nouă forță. Se poate afirma cu toată certitudinea că atrocitățile care au avut loc în cadrul acestui conflict își au rădăcinile în evenimentele din timpul celui de-al doilea război mondial.

10. Acte genocidale în cadrul infraționilor de război în Japonia

- *Timpul desfășurării:* 1930-1945;
- *Victime:* chinezii, filipinii, alte popoare ale Asiei sud-estice;
- *Locul desfășurării:* Asia sud-estică;
- *Caracterul:* etnic;
- *Organizatorii și autorii:* armata japoneză imperială.

Punându-și scopul colonizării Asiei sud-estice și asigurării cu surse de materie primă și cu piețe de desfacere, în anul 1931 Japonia a început să promoveze o politică agresivă de expansiune în regiunea menționată. Acțiunile armatei japoneze în Asia sud-estică în perioada 1931-1945 au fost caracterizate prin comiterea unui mare număr de infrațiuni contra umanității, care deseori aveau caracter genocidal. În calitate de exemplu pot fi aduse trei dintre ele.

Masacrul de la Nanking. În 1937 s-a început războiul dintre China și Japonia. În luna august a aceluiași an, după lupte sângeroase, forțele japoneze au intrat în Shanghai și l-au ocupat, apoi a urmat orașul Nanking. La 13 decembrie 1937 forțele japoneze, luând cu asalt orașul, au început să omoare cu cruzime populația civilă care nu participa la lupte (după unele date, 300 000 de persoane), incendiind și jefuind locuințe, săvârșind violuri atât asupra fetițelor, cât și asupra femeilor în etate (conform unor date, 20 000 de persoane). Potrivit datelor tribunalelor care au urmat, pierderile omenești se estimează la 200 000 persoane. Această diferență se explică prin faptul că primii cercetători includ în numărul victimelor nu doar locuitorii orașului Nanking dar și pe cei din periferiile acestuia.

În pofida faptului că după acest război o mare parte din militarii japonezi au fost judecați pentru masacrele de la Nanking, începând cu 1970 partea japoneză promovează o politică de negare a infraționilor comise în Nanking.

Operațiunea „Suk Cing”. După ocuparea coloniei britanice Singapore la 15 februarie 1942, forțele japoneze au decis să depisteze și să lichideze așa-numitele „elemente anti-japoneze” din comunitatea chineză în care se înscriau chinezii care au participat la apărarea Singapore, foștii funcționari ai administrației britanice și chiar persoane care au participat la acte de caritate în fondul de susținere a Chinei. În lista celor care urmau a fi exterminați erau incluse și persoane doar pentru faptul că sunt originari din China. Această operațiune a fost numită „Suk Cing”, ceea ce în traducere din chineză semnifică „lichidare” sau „curățire”. Victimele erau scoase în afara orașului și împușcate. În curând, operațiunea „Suk Cing” a început să fie aplicată și în Malaysia, însă la începutul lunii martie realizarea operațiunii a fost întreruptă, deoarece forțele militare au fost expediate pe altă parte a frontului. Numărul exact al celor exterminați nu se cunoaște, acesta variind între 50 000 – 100 000 de oameni.

Distrușarea Manilei. La începutul lunii februarie 1945, pentru conducerea japoneză a devenit clară imposibilitatea menținerii Manilei. În aceste circumstanțe, armata a început procesul de distrugere a acesteia, inclusiv a populației civile. Planul de distrugere a fost elaborat la Tokio. Japonezii au distrus bisericile, școlile,

spitalele și locuințele. La 10 februarie soldații au dat buzna în edificiul spitalului Crucii Roșii și au omorât cu cruzime personalul medical, bolnavii și chiar copiii. Același destin a fost rezervat și consulatului spaniol: circa 50 de persoane au decedat în clădirea incendiată. Acțiunile de masacrare s-au răsfrânt și asupra regiunilor periferice. În mănăstiri și școli erau omorâți în masă călugării, profesorii și elevii. După unele date, numărul victimelor în Manila constituie 100 000 de persoane.

După finisarea războiului, au fost aduși în fața tribunalului 5600 de militari japonezi, acuzați de infracțiuni de război, mai mulți de 4400 au fost condamnați, iar 1000 dintre ei au fost condamnați la moarte. În prezent, în Japonia se promovează o politică activă de negare a acțiunilor genocidale comise de armata japoneză în timpul celui de-al doilea război mondial. Multe manuale de istorie editate recent în Japonia nu amintesc despre infracțiunile comise de militarii japonezi. Mai mult ca atât, cenușa infractorilor militari este păstrată în templul din Yasukuni și este considerată o comoară națională sacră.

11. Genocidul din Cambodgia

- *Timpul desfășurării*: 1975-1979;
- *Victime*: clasa medie socială, minoritățile etnice și religioase;
- *Locul desfășurării*: Cambodgia;
- *Caracterul*: etnic;
- *Organizatorii și autorii*: partidul comunist din Cambodgia.

În luna aprilie 1975, după finisarea războiului civil care a durat cinci ani, detașamentele Khmerilor Roșii (structuri militarizate ale partidului comunist al Cambodgiei) au luat sub conducerea sa capitala Cambodgiei și l-au înlăturat de la putere pe generalul Lon Nol. Noua conducere și-a pus scopul traducerii în viață a ideii utopice de creare a unei societăți create în exclusivitate din țărani muncitori, o societate total independentă de forțele din exterior. Aceasta totuși nu a fost un impediment pentru Khmerii Roșii de a primi ajutor material și militar din partea Chinei și a Coreei de Nord; ideologia lor constituia un amestec de marxism și anticolonialism.

Îndată după ocuparea capitalei s-a început transferul forțat al populației urbane spre periferii în lagăre special create pentru „educație în muncă”. Același destin a fost rezervat și locuitorilor din alte orașe mari. Noua conducere a stabilit un plan pentru colectarea orezului: 3 tone de pe un hectar, pe când rezultatul real era 1 tonă/ha. Pentru a realiza acest plan exagerat, oamenii erau obligați să lucreze câte 12 ore pe zi, fără pauză, cu o normare drastică a hrănilor, în condiții antisănătose. În consecință, supuși foamei, extenuării, bolilor, oamenii decedau.

Khmerii Roșii au început și o luptă drastică cu „elemente ale trecutului”: au închis școlile, spitalele, bibliotecile, fabricile. S-a anulat sistemul financiar, toate religiile au fost interzise, iar proprietatea privată – confiscată. S-a început distrugerea planificată a membrilor comunităților religioase, intelectualității, comercianților, foștilor funcționari, precum și a oricăror persoane care îndrăzneau să manifeste dezacord cu politica promovată de Khmerii Roșii.

După ce în 1977 provincia Kampuchea a intrat în război cu Vietnamul comunist, în ideologia Khmerilor Roșii a apărut o manifestare rasistă. S-a declanșat o persecutare aspră a minorităților din Kampuchea, inclusiv a chinezilor și vietnamezilor. Spre exemplu, din 425 000 de chinezi din Cambodgia au supraviețuit doar jumătate. De asemenea, în regiunile estice ale țării au fost exterminați sute de mii de locuitori care erau suspectați de colaborare cu Vietnamul. În 1978 forțe armate vietnameze au pătruns în Cambodgia și în ianuarie 1979 regimul Khmerilor Roșii a fost înlăturat.

După unele calcule, pe parcursul a 3,5 ani de conducere a Khmerilor Roșii au fost nimicite 25% din populația urbană și 15% din cea rurală, în total circa 1,7 mln. de oameni.

Pe parcursul anilor '80, Khmerii Roșii – reorganizați în detașamente de partizani – au continuat războiul împotriva guvernului vietnamez, beneficiind de susținerea financiară și militară mărinoasă atât a Chinei, cât și a SUA. După semnarea acordului de pace în 1991, o parte din detașamentele Khmerilor Roșii s-au predat autorităților și au fost amnistiați.

În luna octombrie 2004 în Cambodgia a fost adoptată o lege specială de instituire a unui tribunal care să judece actele comise în perioada 1975-1979.

12. Actele de genocid al populației africane din Darfur

- *Timpul desfășurării*: 2003 – până în prezent;
- *Victime*: populația aborigenă africană din Darfur (o provincie din vestul Sudanului);

- *Locul desfășurării:* Sudan;
- *Caracterul:* etnic;
- *Organizatorii și autorii:* conducerea Sudanului și migratorii arabi.

Conflictul dintre populația indigenă africană și migratorii arabi își are rădăcinile adânc în trecut, însă recenta explozie de violență a început în februarie 2003, când două grupări militarizate: SLM – Sudan Liberation Movement (Mișcarea sudaneză de eliberare) și JEM – Justice and Equality Movement (Mișcarea pentru justiție și egalitate), ambele constituite din trei grupuri etnice africane, s-au răzvrătit împotriva guvernului sudanez pentru a anula izolarea economică și politică a regiunii.

Sub pretextul înăbușirii răscoalei, conducerea a pus în acțiune detașamente din arabi migratori care erau susținuți de armată. În opinia unor observatori, situația se agravează și datorită faptului că în Darfur au fost descoperite resurse naturale bogate de combustibil, presupunându-se că scopul final al conducerii este de a expulza după posibilitate populația indigenă din această regiune sau de a o nimici. Genocidul a fost organizat după schema clasică, pusă în aplicare și de Imperiul Otoman în procesul de exterminare a armenilor. Inițial, persoanele sunt expulzate de pe teritoriile bășinașe, apoi se distrug plantațiile, rezervele de produse, se nimicesc animalele, se otrăvesc sursele acvatic. Ulterior, victimele se concentrează în lagăre speciale aproape fără apă și hrană, astfel fiind condamnate la moarte lentă. Cei care încearcă să părăsească lagărul sunt nimiciți fără milă. Mai mult ca atât, guvernul sudanez creează obstacole livrării din exterior a ajutorului umanitar pentru refugiați.

ONU apreciază numărul populației forțat transferate la 2 mln. de oameni, iar numărul victimelor la 180 000 de persoane, însă această cifră nu este exactă, deoarece nu s-au luat în considerație datele privind mortalitatea în unele lagăre amplasate în regiuni, în care accesul este dificil. Astfel, mult mai aproape de realitate este cifra de 300 000 victime prezentată de comisia britanică.

Deși există numeroase raporturi ale observatorilor internaționali despre situația critică din Darfur, o intervenție internațională este puțin probabilă. Încercările de a impune sancțiuni Sudanului nu și-au găsit aplicare din cauza coliziei intereselor marilor puteri – membre ale Consiliului de Securitate al ONU. De exemplu, China este unul dintre cei mai mari cumpărători ai combustibilului sudanez, iar Federația Rusă furnizează armament în Sudan. De asemenea, conflictul din Irak a exclus posibilitatea livrării mijloacelor de ameliorare a situației din partea SUA. Amintim că, în 2004, George Bush a numit evenimentele care au loc în Darfur drept genocid, limitându-se doar la această constatare, pași reali de a stopa masacrul din Darfur nefiind întreprinși.

În regiunea respectivă s-a aflat un timp un grup de pacificatori din partea Uniunii Africane, dar eficacitatea acesteia a fost redusă din cauza numărului mic de membri, finanțării modeste și a spectrului restrâns de drepturi oferite de mandat.

13. Genocidul din Rwanda

- *Timpul desfășurării:* 1994;
- *Victime:* grupul tutsi;
- *Locul desfășurării:* Rwanda;
- *Caracterul:* etnic;
- *Organizatorii și autorii:* grupul hutu.

Încordarea politică între grupurile tutsi și hutu își are originea în istoria Rwandei. Până la epoca colonială, grupul tutsi, deși constituia o minoritate, întotdeauna se afla la conducerea statului. Ulterior, devenind o colonie, inițial a Germaniei, apoi a Belgiei, puterea din nou a fost încredințată în exclusivitate reprezentanților grupului tutsi.

După obținerea independenței de către Rwanda în 1962, puterea politică a trecut la hutu. Din acest moment și până în anul 1994 în stat a avut loc o confruntare permanentă dintre reprezentanții grupului hutu și cei ai grupului tutsi, care nu doreau să se resemneze cu pierderea puterii; uneori, aceste conflicte aveau caracter armat. În același timp, salvându-se de persecutări, din provinciile alăturate în Rwanda s-au refugiat mii de hutu.

În vara anului 1993 părțile au reușit să se înțeleagă referitor la încetarea operațiunilor militare și să permită accesul și integrarea membrilor tutsi în viața politică a țării. Însă, la 6 aprilie 1994 avionul la bordul căruia se afla președintele Rwandei și cel al Burundiei a fost deturnat. Există două versiuni: conform uneia, actul terorist a fost comis de reprezentanții radicali ai hutu care condamnau intenția președintelui de a face cedări membrilor tutsi; altă versiune pune actul terorist pe seama reprezentanților tutsi care erau nemulțumiți de modul lent în care acționează președintele. În noaptea zilei de aprilie 1994 forțele armate ale grupului hutu au declanșat masacrul împotriva membrilor tutsi. În primele zile au fost omorâți mii de oameni. Unii au reușit să se salveze

refugiindu-se în lagărele create de ONU, însă forțele acestuia nu au intervenit în nici un fel, păstrându-și statutul de observatori. Prin mass-media s-a început o propagandă activă a cultivării urii față de tutsi, precum și se anunțau locurile unde se refugiau aceștia pentru ca ulterior să fie nimiciți fără milă.

Europa nu a acordat nici un ajutor victimelor. Mai mult ca atât, la 11 aprilie forțele pacifice belgiene primesc ordinul de a părăsi teritoriul școlii Don Bosco, unde sub protecția lor se aflau 2000 de tutsi care, fiind lăsați în voia soartei, au fost masacrați în aceeași zi. Peste câteva zile detașamentele Crucii Roșii au anunțat că numărul victimelor se estimează la zeci dacă nu la sute de mii de oameni.

La 17 mai 1994 Consiliul de Securitate a decis trimiterea a 5500 soldați în zona de conflict, dar plecarea lor a fost reținută din cauza unor probleme de finanțare. La acel moment Crucea Roșie anunță că numărul victimelor s-a ridicat la 500 000 de oameni. În pofida situației dezastruoase, la mijlocul lunii iunie forțele ONU așa și nu pleaseră în Rwanda.

Masacrul s-a sfârșit după ce în luna iulie detașamentele Frontului Patriotic al Rwandei (format din tutsi) au ocupat capitala, iar elita puterii hutu s-a văzut nevoită să se refugieze în Zair. Conform datelor oficiale, genocidul din Rwanda s-a soldat cu 937 000 victime. Faptul genocidului în privința grupului tutsi a fost recunoscut de comunitatea internațională. Caracterul planificat al acestuia a fost probat prin diverse materiale. Se cunoaște, spre exemplu, faptul că guvernul ruandez a folosit creditele primite de la fondurile internaționale pentru susținerea militară a detașamentelor hutu, numărul cărora la începutul genocidului a ajuns la 30 000 oameni.

În luna noiembrie 1994 în Tanzania a fost instituit Tribunalul Penal Internațional pentru Rwanda.

În decembrie 1999 o comisie independentă, sub mandatul Secretarului General al ONU, a efectuat o cercetare și a prezentat un raport prin care a criticat poziția ONU pe parcursul evenimentelor din Rwanda. Comisia a ajuns la concluzia că statele membre ale ONU au avut posibilitatea să stopeze actele de genocid, dar din cauza insuficienței de resurse și a lipsei de voință politică a ezitat să ia măsurile de rigoare.

Concluzii

În fiecare societate există divizarea membrilor în „ai săi” și „străini” – pe baza criteriilor de naționalitate, rasă, religie etc. În cazul în care societatea este bipolară, adică în ea coexistă două sau mai multe grupuri care se deosebesc esențial, survenirea comiterii genocidului este mult mai probabilă.

După cum s-a observat din cele expuse, nici o crimă de genocid nu a avut loc în mod spontan: statele și comunitățile aveau nevoie de timp pentru a planifica și aduce la îndeplinire această infracțiune. Această crimă întotdeauna poartă un caracter organizat, de regulă, de către stat. Grupurile de persoane care apar ca autori sunt din timp instruiți și înarmați. Grupul – organizator al genocidului întotdeauna neagă faptul comiterii acestuia, declarând ca false datele despre numărul victimelor, depozițiile acestora, inițiind contrapropagandă prin învinuirea victimelor de infracțiuni imaginare, blocând cercetarea crimelor în cauză. În multe cazuri organizatorii genocidului – înalți funcționari – au reușit să evite răspunderea penală.

Astfel, în prezentul articol am făcut o caracterizare succintă a actelor de distrugere în masă a persoanelor după criterii de rasă, etnie, religie sau naționalitate. Evident, această listă nu pretinde a avea un caracter exhaustiv; din nefericire, istoria omenirii abundă în acte genocidale de care astăzi mulți nu-și mai amintesc. Puțini, spre exemplu, cunosc despre politica de genocid care continuă până în prezent în provincia Darfur. Scopul trecerii lor în revistă a fost să ne amintim despre cele mai negre file din istoria omenirii, întrucât uitarea sau ignoranța duce în mod inevitabil la repetarea acestor infracțiuni în prezent și în viitor.

Bibliografie:

1. Statutul de la Roma al Curții Penale Internaționale, adoptat la Roma la 17.07.1998.
2. Convenția cu privire la prevenirea și reprimarea crimei de genocid, adoptată la 09.12.1948 la New-York.
3. Schabas W. Genocide in international law. - Cambridge University Press, 2000.
4. Frulli M. Are crimes against humanity more serious than war crimes? // European Journal of International Law. - 2001. - Vol.12.
5. www.icc.int
6. www.un.org/icty
7. www.ictt.org

Prezentat la 16.03.2009